

Spansk ondska

Jaume Balaguero har etsat fast sitt namn i filmbranschens medvetande. I en tid då seriemordsgenren har lämnat det originella bakom sig och fallit in i ett mönster av upprepning framstår hans thriller *The Nameless* som en ny start - och en logisk fortsättning på genrens höjdpunkter.

Seven, Silence Of The Lambs, The Bone Collector, Manhunter. Listan på amerikanska seriemordsfilmerna skulle kunna göras betydligt längre. Till och med Christopher Lambert har tampats med bestialiska dräpare i *Resurrection*. Steget över Atlanten har dock visat sig vara stort och svårt. Det är inte förrän nu vi får ett europeiskt svar på David Finchers ångestestetik och Jonathan Demmes intensiva psykningar. Men kanske var dröjsmålet precis vad som behövdes. Inspirationskällor blir lätt mallar och pekpinor om intrycken inte har fått tid att sjunka in.

När Jaume Balaguero nu har givit sig i kast med att föra över Ramsey Campbells roman till vita duken är det med både distans och eftertanke. Någon karbonkopia på Seven hade känts lika idiotiskt som överflödigt. Vad genren så länge har behövt är istället en Peeping Tom för 2000-talet, en genrefilm som förvaltar kvaliteten i det gamla och stöper det i en form som är så ny att det känns som en uppfriskande spark i ändan.

Balaguero tycks vara medveten om detta och har till exempel valt att ta vara på Sevens färgexperiment. Fast istället för att dränka hela duken i en brungrå ton har han arbetat med kontraster. Mot en ofta färgrik bakgrund står näst intill svartvita människor. Den mänskliga förgängligheten framhävs och det är dessutom förbaskat snyggt.

Från *Silence Of The Lambs* kommer konceptet med ett fångslat människomonster vars ondska är minst lika stor som kunskapen om ondskan utanför fångelsets väggar. Men till skillnad från den rationelle Hannibal Lecter frossar den otäcke Santini i sitt eget vansinne. En verklighet närmare vår egen har perverterat hans sinne och fått hisnande följder.

Balaguero arbetar utifrån ett europeiskt perspektiv och med det följer som så ofta en känsla för historia, psykologi och måttfullhet. När denna nya infallsvinkel drabbar samman med amerikansk form, stringens i handlingen och atmosfär blir resultatet vår önskade ändspark. *The Nameless* är dess namn.

Flawless

Av Joel Schumacher

Med Robert De Niro, Philip Seymour Hoffman, Barry Miller, Chris Bauer

Betyg: CCC

I ett skitigt och slitet, men muntert färgsatt lägenhetsghetto bor Walt, en medelålders säkerhetsvakt. Mitt emot bor transvestiten Rusty, Walts hatobjekt nummer ett. Plötsligt en kväll drabbas Walt av en stroke som berövar honom en del av talförmågan. Den enda räddningen är att gå på sångkurs – hos Rusty. Javisst, för sjuttioelfte gången är det de färgstarka motpolernas möte som är temat. Och för sjuttiotolfta gången vankas det billig komik på hyperstereotypa karaktärers bekostnad.

Å andra sidan är det inte några dussinskådespelare som har axlat huvudrollerna. Walt spelas av Robert De Niro och Rusty gestaltas av nye guldgossen Philip Seymour Hoffman. Båda tycks stortrivs med sina roller och med varandra, vilket är trevligt att se men också nästan en förutsättning. För i *Flawless* är det Walts och Rustys hatkärlek till varandra som är den bärande kraften, både för dramatiken och komiken. Handlingen har mängder av sidospår, men de flesta av dem känns som utfyllnad. Den utslitna idén med en ilsken knarkhandlare på jakt efter en stulen säck pengar tillför till exempel inget annat än lite omotiverad action. Tack och lov blixtrar dialogen till då och då. De fyndigaste ordsnärtarna har Hoffman lagt beslag på, men även De Niro får muttra en del lustigheter. Om inte de hade funnits med i manuset hade två skådespelartalanger fått gå på tomgång.

Chicken Run

Betyg: CCCC

Det är alltid svårt att förutsäga hur en film ska tas emot i olika länder. I Frankrike var till exempel *Gräsklipparmannen* oförklarligt nog en jättehitt, medan resten av världen ryckte på axlarna. Kanske berodde det på slipade franska PR-kampanjer. Svenska filmbolag har tvärtemot alldeles för ofta sjabblat bort bra filmers chanser att nå den breda publiken. Sommarens sköna rymdsatir *Galaxy Quest* föll exempelvis troligen på sin usla poster.

Lerfigursrullen *Chicken Run* lär passera obemärkt förbi den vuxna publiken. För vem vill se en film som på svenska heter *Flykten från hönsgården* (istället för det tvetydiga *Chicken Run*) och som har utsatts för en okänslig och slarvig dubbningsprocess där exempelvis Mel Gibson har ersatts av Kjell Bergqvist och Lasse "Kurt Olsson" Brandeby har fått axla en stor roll? Att tänka bort dålig dubbing är ungefär lika lätt som att ta Viktoria Silvstedts musikkariär på allvar och det dröjer en ganska bra bit in i handlingen innan man börjar vänja sig vid de verbala klumpigheterna.

Och synd är väl det, för inledningen är egentligen en fröjd att uppleva. Filmmakarna har insett vikten av att kickstarta handlingen när speltiden är så förhållandevis kort som den är här. Vi får snabbt lära känna hjältinnan och tillika mössbeprydda hönan Jenny genom ett kollage av påhittiga flyktförsök från den hemska hönsgård som är filmens spelplats. Samtliga försök misslyckas förstås och stackars Jenny blir gång på gång tillbakasparkad av den enfaldige bonden Mr Tweedy. Bondens grymma hustru är gårdens verkliga härskarinna. Pengar är det enda hon bryr sig om, vilket snart leder till planer på att inköpa en maskin som gör kycklingpaj. Ve och fasa, tänker hönorna som dock har turen (och oturen) att i samma veva få ett ofrivilligt besök av tuppen Rocky, som motvilligt går med på att lära dem att flyga ut ur hönsinhägnaden.

Rocky är en kaxig och egentligen ganska olidlig figur som får mycket speltid. Tyvärr lite mer än vad komiken kring hans stil egentligen räcker till. Trots det visar det sig vara ett lyckat drag att inte fokusera uppmärksamheten på alltför många olika figurer. På så vis blir nämligen hönorna en stor, härligt hysterisk massa som hamnar i en mängd mycket roliga situationer. Tankarna förs då och då till mupparna - speciellt då humorn är av det fysiska och lyteskomiska slaget - och det är inte alls fy skam. De verbala lustigheterna är aningen tamare. Dock inte för att de är mindre roliga i sig, utan för att de känns en gnutta för

bekanta för erfarna Disneyfans som undertecknad. På det hela taget är humorn ändå av relativt hög kvalitet och det skadar inte direkt att plojerna kommer så tätt att de svagare idéerna snabbt förlåts.

Animationen av lerfigurerna är inte bara fin, den är otvivelaktigen den absolut bästa som har skådats överhuvudtaget. Animatörerna har succéer som Wallace och Gromit-filmerna på meritlistan och erfarenheten märks i varje bildruta. När Jenny och Rocky hamnar i pajmaskinen (en av filmens höjdpunkter) börjar man undra hur det överhuvudtaget kan gå att göra så med lera. Prova själv att knåda till en höna som slår volter, springer, hoppar, kryper och har mängder av olika ansiktsuttryck! Det borde vara svårt nog göra en stillastående figur med en så påtaglig livfullhet som Jenny.

Det finns inte en död sekund i Chicken Run. Tonen skiftar mellan komik, skräck och spänning med häpnadsväckande lätthet och vare sig det handlar om kärleksgnabb, hotfulla utfall av Mrs Tweedy eller hisnande flyktförsök är underhållningsvärdet mycket högt. Gå och se denna med ett barn om du vill, men ta lika gärna med dig en vuxen. Och våga inte kalasa på en kycklingpaj till middag efteråt!